

Factsheet Vogelrustgebieden

Feiten en cijfers over vogelrustgebieden

Inleiding

Vogelrustgebieden zijn aangewezen als rustplaats voor overwinterende vogels, zoals de smient, kuifeend, wintertaling en grauwe gans. In de winterperiode sterken de vogels aan en bouwen ze een vetlaag op. Dit is belangrijk voor de gezondheid van deze vogels. Ze gebruiken deze reserves om naar hun zomergebieden te vliegen om daar te nestelen.

Vogelrustgebieden zijn gebieden op open water die tussen 1 oktober en 1 april zo min mogelijk worden bevaren. De vogelrustgebieden zijn te herkennen aan de gele boeien met de blauwe sticker met de tekst 'vogelrustgebied' erop. De vogelrustgebieden liggen binnen de Natura-2000 gebieden Alde Feanen, Sneekermeergebied, Witte en Zwarte Brekken en Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving. Dit zijn gebieden die door het ministerie van Economische Zaken zijn aangewezen vanwege hun uitzonderlijke waarde voor natuur. Deze gebieden maken deel uit van het Europese natuurnetwerk.

Bij verstoring in een gebied kan er veel onrust ontstaan onder vogels. Ze vliegen dan op en verbruiken daarbij steeds wat van hun energie. Wanneer dit vaker gebeurt, vermijden de vogels het gebied.

Laatste wijziging: 04-10-2022

Highlights

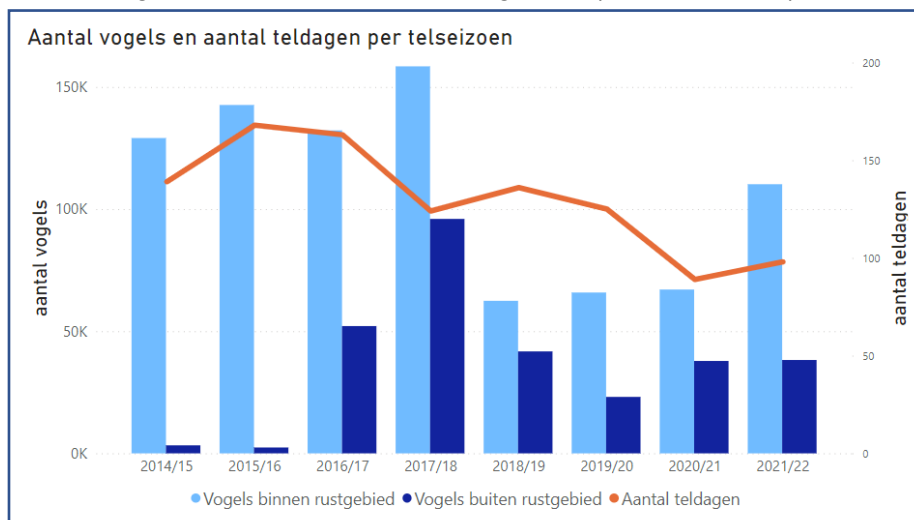
- *Het aantal vogels binnen de rustgebieden is sinds 2016/2017 met 17% afgenomen.*
- *Het aantal vogels buiten de rustgebieden is sinds 2016/2017 met 27% afgenomen.*
- *De dichtheid aan vogels binnen de vogelrustgebieden was in 2021/2022 13 keer hoger dan de dichtheid aan vogels buiten de vogelrustgebieden.*

Vogeltellingen

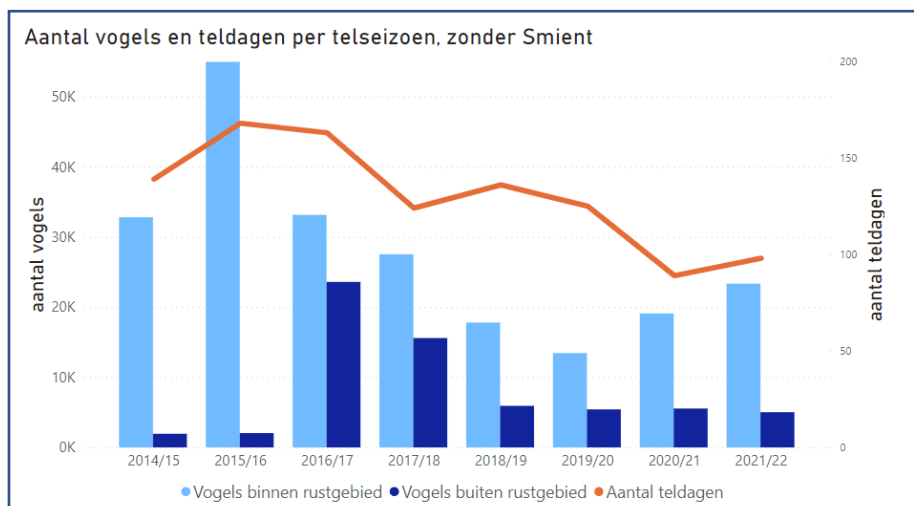
Vogeltellers houden de activiteit in de vogelrustgebieden in de gaten. Zij controleren de gebieden een paar keer per jaar. Hierbij worden alle vogelsoorten binnen een gebied geteld en worden aanwezige verstoringen gemeld. Er wordt zowel binnen de vogelrustgebieden geteld, als daarbuiten.

De tellingen vinden plaats sinds 2014. Het is lastig om iets over de aantalsontwikkeling te zeggen op deze termijn. Er zijn dan ook geen officiële trends berekend over deze periode.

Het aantal vogels binnen en buiten de rustgebieden was in 2017/2018 op zijn hoogtepunt, daarna is het aantal zowel binnen als buiten de rustgebieden afgenomen. De smient heeft met 75,3% van de aantallen verreweg het grootste aandeel in de vogelaantallen en bepaalt daardoor grotendeels de loop van de grafiek (zie afb. 1 en 2).

Afb. 1. Aantallen vogels binnen en buiten vogelrustgebied per telseizoen. De rode lijn geeft het aantal teldagen weer. Sinds 2016/2017 wordt ook buiten de vogelrustgebieden actief geteld. Bron: Sovon, Provincie Fryslân.

Afb. 2. Aantallen vogels binnen en buiten vogelrustgebied per telseizoen, zonder de smient. De rode lijn geeft het aantal teldagen weer. Het verloop van de grafiek wijkt erg af van afb. 1. De laatste vier jaar zijn de vogelaantallen duidelijk lager dan de jaren daarvoor, zowel binnen als buiten de vogelrustgebieden. Bron: Sovon, Provincie Fryslân.

Na drie jaar met lagere hoeveelheden vogels is in seizoen 2021/22 het aantal vogels binnen de rustgebieden toegenomen. Ten opzichte van seizoen 2016/17 is het totaal aantal vogels

(inclusief smient) met 17% afgenomen binnen de rustgebieden en met 27% afgenomen buiten de rustgebieden.

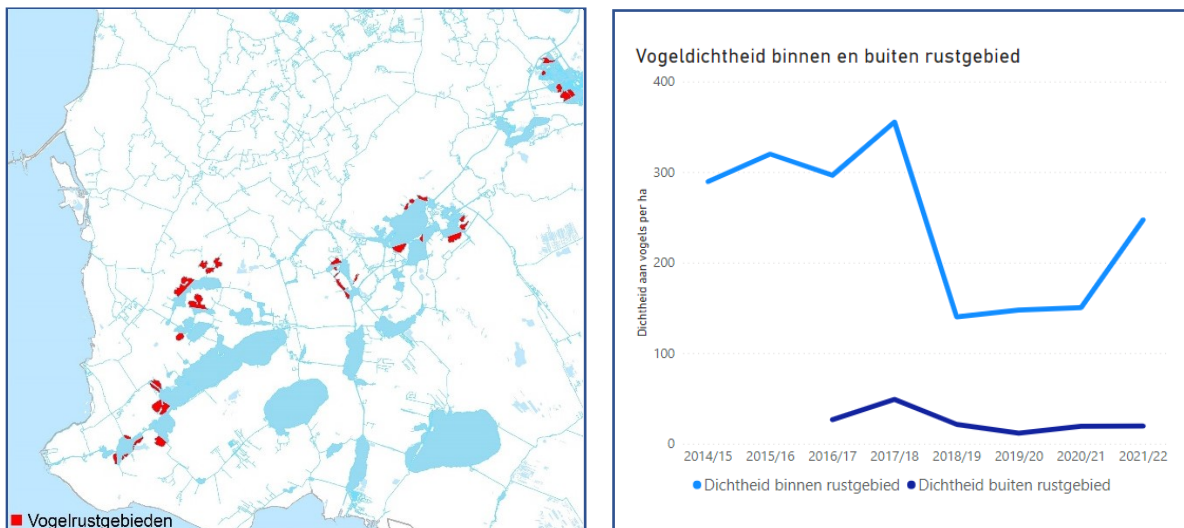
Landelijk is het aantal watervogels sinds de jaren '70 aan het stijgen. Rond 2000 is de toename van het aantal watervogels in Nederland gestopt en sinds dien stabiel. Totaal over alle soorten is er sinds 2000 zelfs een afname. (Bron: *Watervogels in Nederland 2019/2020*).

Vogeldichtheden in rustgebieden

Een goed vogelrustgebied heeft een hogere dichtheid aan vogels dan het gebied daaromheen. De vogelrustgebieden zijn destijds geselecteerd vanwege de hogere dichtheid aan vogels welke hier van nature al aanwezig was. Door verstoringen te voorkomen zal in theorie de dichtheid aan vogels gelijk blijven en misschien zelfs toenemen.

De dichtheid wordt bepaald door het aantal individuele vogels op het water te tellen. Een deel van het water valt onder een rustgebied en een deel niet. De aantallen vogels binnen het rustgebied worden tijdens het tellen onderscheiden van de vogels daarbuiten, waardoor de hoeveelheid vogels binnen en buiten het rustgebied vergeleken kunnen worden. De eenheid voor de dichtheid is het aantal individuen per hectare.

De afgelopen jaren is de dichtheid buiten de vogelrustgebieden vrijwel gelijk gebleven, terwijl de dichtheid binnen de rustgebieden de laatste jaren erg lijkt te schommelen. De dichtheid aan vogels binnen de rustgebieden blijft hoger dan buiten de rustgebieden.

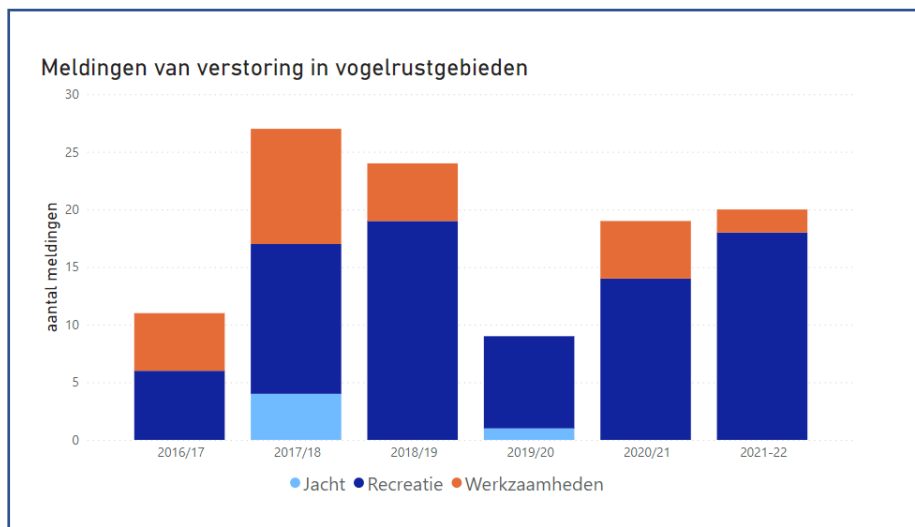

Afb. 3 en 4. Links: ligging van de vogelrustgebieden in Súdwest Fryslân. Rechts: dichtheid aan vogels binnen en buiten vogelrustgebieden. Sinds 2016/2017 wordt ook buiten de vogelrustgebieden actief geteld. Bron: Provincie Fryslân.

Verstoring

De vogels zoeken van nature rustige gebieden op. Om deze rust te bewaren is het belangrijk dat er geen boten door het gebied varen en dat er geen jachtactiviteiten plaatsvinden. Verstoring vindt al snel plaats. Soms veroorzaakt een bootje op enkele honderden meters al voldoende onrust om de vogels op te laten vliegen. Dit zijn bijvoorbeeld motorbootjes of grote zeilboten, maar ook kanovaarders of vissers die in de buurt aanleggen. Tegelijkertijd vindt ook natuurlijke verstoring plaats, denk aan overvliegende roofvogels.

Er worden niet veel verstoringen gemeld. Het is niet met zekerheid te zeggen of er weinig verstoring plaatsvindt, of dat er te weinig gemeld wordt bij verstoring. Werkzaamheden en recreatie (pleziervaart) worden het meest gemeld.

Afb. 5. Gemelde verstoringen in vogelrustgebieden tussen 2016 en 2022. Bron: Provincie Fryslân.

De provincie verzameld de meldingen en stuurt deze door naar de Omgevingsdienst Fryslân, de FUMO. De FUMO is verantwoordelijk voor het toezicht en het handhaven van de natuur- en milieuwetgeving. Daar hoort ook handhaving op water bij. Samen met de FUMO werken we eraan om het aantal verstoringen te beperken.

Bronvermelding en meer informatie

- [Watervogels in Nederland in 2019/2020. Sovon rapport 2022/06](#)
- [Erecode vogelrustgebieden | Provincie Fryslân](#)
- [Watervogels | SOVON](#)
- [Regio Fryslân | Watersportverbond](#)
- [Dashboard Vogelrustgebieden | Provincie Fryslân](#)